

Для коментарів чи іншого зворотного зв'язку заповніть форму:
[форма зворотного зв'язку щодо цієї версії настанови](#)

Версія цього документу для друку: <http://guidelines.moz.gov.ua/documents/2918?id=ebm00276&format=pdf>

Настанови на засадах доказової медицини.
Створені DUODECIM Medical Publications, Ltd.

Настанова 00276. Бородавки (прості бородавки)

Автор: Alexander Salava
Редактори оригінального тексту: -
Дата останнього оновлення: 2018-09-07

Основні положення

- Всі засоби лікування бородавок засновані на стимулюванні імунної відповіді проти вірусу папіломи і на деструкцію тканин, уражених бородавкою.
- Консервативне лікування або очікування спонтанної регенерації дає найкращі косметичні результати.
- Бородавки є доброякісними ураженнями і часто зникають без лікування; тому слід уникати таких процедур як хірургія, які залишають по собі сформований рубець.

Епідеміологія та прогноз

- Бородавки є доброякісними ураженнями шкіри і слизової оболонки, викликаними вірусом папіломи людини (ВПЛ). Вони поширені у всіх вікових групах.
- Мозоль (шкірний нарост) часто розвивається навколо підошовних бородавок, але мозолі також можуть розвиватися внаслідок механічних навантажень без інфікування бородавками.
- Спосіб зараження та інкубаційний період не відомі, але з великою вірогідністю демонструють мінливість.

- Немає жодних доказів, які свідчать про те, що інфікуванню бородавками можна запобігти, та не слід обмежувати взаємодію з іншими людьми.
- Шкірні бородавки не пов'язані зі злякисними утвореннями (порівняно з інфекцією ВПЛ [настанова 00257] Вірус папіломи людини (В...)).
- У здорових людей бородавки зазвичай загоюються спонтанно, протягом 2 років у 60% випадків.

Діагностика

- Клінічний діагноз.
- Поверхня бородавки часто бугриста (вірукозна) і часто присутні маленькі чорні цятки, що утворюються кровоносними судинами.
 - У деяких випадках для проведення діагностики кровоносних судин необхідний кюретаж або зрізання.
- Якщо діагноз незрозумілий, можна взяти біопсію (наприклад, щипкову біопсію).
- Розташування бородавок
 - На обличчі виникають ниткоподібні бородавки зі стеблом.
 - На кінцівках бородавки більш пласкі, злегка підняті від шкіри, а їх поверхня часто порушена тріщинами (фотографії [зображення 00454] Subungual warts] [зображення 00178] Viral warts on the finge...] [зображення 00802] Warts in the nail wall] [зображення 00804] Wart]).
 - У кутикулі нігтів і на точках дотику, особливо на підошвах пальців ніг і п'ятах, бородавки у вигляді плоских бляшок або мозаїчних бородавок (фотографії [зображення 01244] Mosaic wart in the ball ...] [зображення 01225] Mosaic wart in the ball ...] [зображення 00181] Plantar wart with typica...])).
 - На підошвах бородавки проростають глибоко і можуть бути болючими. Мозоль часто розвивається навколо підошовної бородавки (малюнок [зображення 00177] Plantar viral warts]).
 - Особливо молоді, плоскі бородавки, що з'являються у великій кількості (плоска бородавка, малюнок [зображення 01198] Flat warts on the hand]), можна побачити на задній поверхні руки та обличчі.
- Найбільш важливим диференціальним діагнозом є мозоль, який має гладку поверхню і часто глибоко вкорінений болісний стержень (зародкоутворення).

- Дуже болісні підошовні ураження, які вважають бородавками, часто виявляються мозолями, лікування яких засноване на кюретажі, зменшенні будь-якого механічного тертя і корекції порушень постави ноги.
- Мозолі також можуть бути пом'якшені кератолітичними кремами (наприклад, засобами саліцилової кислоти, білого вазеліну тощо, застосовуючи зазвичай 1 раз на день перед сном); для підвищення ефективності можна використати гідроколоїдну пов'язку.

Лікування

- Пацієнту необхідно дати комплексні та детальні інструкції і пояснити принцип лікування.
- Лікування можна застосовувати до всіх видів бородавок (проста бородавка, плоска бородавка тощо.)
- Кюретаж
 - Регулярний механічний кюретаж (з використанням кюретки) або зрізання є основою у лікуванні бородавок; часто пацієнт може виконувати це сам (двічі або тричі на тиждень після миття).
 - Зовнішній потовщений шар бородавки видаляється аж до пускання крові для того, щоб спонукати імунну відповідь.
 - Кератолітичний засіб саліцилової/молочної кислоти слід наносити на оброблену бородавку один раз на день перед сном. Ці лікарські засоби представлені у формі гелів, кремів, розчинів і пластирів [доказ 01785 A]. Важливо продовжувати безперервне лікування протягом 2–3 місяців.
 - Різні альтернативні препарати та лікарські засоби, що відпускається без рецепта, також можна застосовувати.
- Третиноїновий крем можна використовувати як альтернативу розчинам.

Коментар експерта. Лікарський засіб третиноїн станом на 06.06.2019 в Україні не зареєстрований у лікарській формі для зовнішнього застосування

- Після того, як засіб трохи підсохне, бородавку можна заклеїти шматочком пластира, гідроколоїдною пов'язкою (наприклад, Дуодерм[®]) або пластирем Компід[®]. Лікувальний ефект ґрунтується на подразненні, мацерації та пом'якшенні бородавки.

- Регулярне (один раз на день, наприклад перед сном) і тривале (2–3 місяці) лікування є запорукою успішного результату.
- Іміквімод також є потенційно ефективним проти звичайних бородавок. Після кюретажа крем наносять на бородавки 3 дні на тиждень протягом 4-12 тижнів, поки вони не стануть явно запаленими (стимулювання імунної відповіді).
- Кріотерапія (з використанням рідкого азоту) є альтернативою місцевому лікуванню [Доказ 105070 C].
 - Бородавки заморожують від краю до центру, включаючи близько 2 мм здорової шкіри навколо бородавки; час заморожування 3–5 секунд.
 - Зазвичай потрібно декілька сеансів, наприклад 3–6 сеансів кожні 1–2 тижні.
 - Доступні неофіційні кріогенні системи (Вортнер®). Вони можуть бути ефективними проти бородавок на ділянках з тонкою шкірою, але їхній ефект недостатній, наприклад, проти підошовних бородавок.
- Аблятивна лазеротерапія (наприклад, лазер з діоксидом вуглецю) або інший вид лазерної терапії (наприклад, імпульсний лазер на барвнику) може бути альтернативою для бородавок, які важко піддаються лікуванню.

Показання до консультації спеціаліста

- Великі, стійкі до лікування та болісні бородавки у пацієнтів з ослабленим імунітетом, де не було досягнуто результату за відповідального самолікування.
- Бородавки, які важко піддаються лікуванню, а також ті, що викликають функціональні проблеми та біль, наприклад підошовні бородавки, які заважають ходьбі та не відповіли на консервативне лікування, яке проводилось тривалий час.

Джерела інформації

R1. Tyring S, Conant M, Marini M, Van Der Meijden W, Washenik K. Imiquimod; an international update on therapeutic uses in dermatology. *Int J Dermatol* 2002 Nov;41(11):810-6.

[PubMedID|12453012]

R2. Focht DR 3rd, Spicer C, Fairchok MP. The efficacy of duct tape vs cryotherapy in the treatment of verruca vulgaris (the common wart). *Arch Pediatr Adolesc Med* 2002 Oct;156(10):971-4.

[PubMedID|12361440]

R3. Ahn CS, Huang WW. Imiquimod in the treatment of cutaneous warts: an evidence-based

review. Am J Clin Dermatol 2014;15(5):387-99. [PubMedID|25186654]

R4. Loo SK, Tang WY. Warts (non-genital). BMJ Clin Evid 2014;2014():. [PubMedID|24921240]

R5. Craw L, Wingert A, Lara-Corrales I. Are salicylic formulations, liquid nitrogen or duct tape more effective than placebo for the treatment of warts in paediatric patients who present to ambulatory clinics? Paediatr Child Health 2014;19(3):126-7. [PubMedID|24665221]

Настанови

- [Настанова 00257](#). Вірус папіломи людини (ВПЛ).

Зображення

- [Зображення 00454](#). Subungual warts.

Автори та власники авторських прав: Duodecim Medical Publications Ltd Raimo Suhonen

- [Зображення 00178](#). Viral warts on the fingers.

Автори та власники авторських прав: Duodecim Medical Publications Ltd Raimo Suhonen

- [Зображення 00802](#). Warts in the nail wall.

Автори та власники авторських прав: Raimo Suhonen Duodecim Medical Publications Ltd

- [Зображення 00804](#). Wart.

Автори та власники авторських прав: Raimo Suhonen

- [Зображення 01244](#). Mosaic wart in the ball of the foot.

Автори та власники авторських прав: Raimo Suhonen Suvi Cajanus
Duodecim Medical Publications Ltd

- [Зображення 01225](#). Mosaic wart in the ball of the foot.

Автори та власники авторських прав: Raimo Suhonen Suvi Cajanus
Duodecim Medical Publications Ltd

- [Зображення 00181](#). Plantar wart with typical papilli.

Автори та власники авторських прав: Raimo Suhonen Duodecim Medical Publications Ltd

- [Зображення 00177](#). Plantar viral warts.

Автори та власники авторських прав: Duodecim Medical Publications Ltd Raimo Suhonen

- [Зображення 01198](#). Flat warts on the hand.

Автори та власники авторських прав: Raimo Suhonen Duodecim Medical Publications Ltd

Доказові огляди Duodecim

- [Доказовий огляд 01785](#). Local treatments for cutaneous warts.
Дата оновлення: 2012-09-24
Рівень доказовості: A
Резюме: Topical treatments containing salicylic acid are effective for cutaneous warts. Evidence on other forms of treatment is limited.
- [Доказовий огляд 05070](#). Cryotherapy for warts.
Дата оновлення: 2006-04-17
Рівень доказовості: C
Резюме: Intensive cryotherapy may be effective for clearance of warts.

Авторські права на оригінальні тексти належать Duodecim Medical Publications, Ltd.

Авторські права на додані коментарі експертів належать МОЗ України.

Published by arrangement with Duodecim Medical Publications Ltd., an imprint of Duodecim Medical Publications Ltd., Kaivokatu 10A, 00100 Helsinki, Finland.

Ідентифікатор: ebm00276 Ключ сортування: 013.030 Тип: EBM Guidelines

Дата оновлення англomовного оригіналу: 2018-09-07

Автор(и): Alexander Salava Автор(и) попередніх версій статті: Heli Majamaa Pekka Autio Raimo Suhonen Редактор(и):
Лінгвіст(и)-консультант(и) англomовної версії: Maarit Green Видавець: Duodecim Medical Publications Ltd
Власник авторських прав: Duodecim Medical Publications Ltd

Навігаційні категорії

EBM Guidelines Dermatology Infectious diseases

Ключові слова індексу

mesh: Warts mesh: plantar wart mesh: verruca plana mesh: Electrocoagulation speciality: Dermatology
mesh: Cryotherapy mesh: Laser Surgery mesh: carbon dioxide laser mesh: wart of the nail margin
speciality: Infectious diseases icpc-2: S03